

قۇستار سايران قۇرغان ماناس

دەدى ياڭ ليچوڭ.

تاماشا ەكولوگيا تاماشا تۇرمىسقا كەنەلتتى، تاماشا كورنئس تاما. شا درىس اكەلدى. كوركەم كورنئس، تازا اۋا، كەمەلدى ساياحات قۇربلعارلى قىرۋار ساياحاتشيلاردى ماناس مەملەكەتتىك سازدىق باق. شاسنا كەلىپ ساياحاتتاۋعا، قۇستاردى تاماشالاۋعا، نازا اۋادان ئئنستتاۋعا باۋرادى.

ماناس مەملەكەتتىك سازدىق باقشاسنا گرگەلەس ماناس اۋدانى لانجوۋۋان قالاشى گۇاڭدۇڭدى اۋىلى قىستاق جاعايدىنا قاراي شارا قولدانىپ، قىستاقى جاسلاندندىرۇ، كورىكئەندىرۇ، جارىقتاندىرۇ ئىنجەم نەرياسن ورنىداپ، چولدى كەڭەيتىپ سالۋدى، تۇرغىن ۇيلەردى جا. ڭادان سالۋدى، وزگەرتىپ سالۋدى، سۇمەن قامداۋ، سۇ غىسىترۇ قۇربلىسئن اتقاردى. قورشاعان ورتانىڭ جاقسارۇننا جانە جەرگىلىكى ورنىنىڭ نەڭىزدە قۇربلغالارنىڭ ۇزدىكىسىز كەلەلەنۇئىنە ىلەسە، ەكو-لوگيالق تەرۇدى، ساياحات - سەيىلدەۋدى، سەيىل - سەرۋەندى، دەمالۇ-دى ۇىر تۇلعا ەتكەن جاسىل ەكولوگيالق اۋىل - قىستاق ساياحاتى بىرتە - بىرتە جارىققا شىعپ، دامىپ، تۇرغىنداردىڭ ساياحاتتىڭ ”لتىن كەسەسىن“ ۇستاۋىنا مۇكىمىندىك جاساپ، ەكولوگيانى قورعاۋدىڭ يگىلىد-گىنە ناقتى كەنەلدىردى.

5 - ايدىنك 5 - كۇنى ىتلىشى گۇاڭدۇڭدى اۋىلى شياۋخايزى قىستا. ىنىڭ نەڭىزگى كۇرە جولىندا تۇرىپ قىستاققا كوز سالدى: ەكى قاتار رەتتى سالئىغان حۇيجوۋ اعمىنداى قۇربلىستار كوزىڭىزگە وتتاي باسە. لىىپ، اتى قايرىعا، سۇر كەرىپش، ات باىتى داۋال، شاعىن كوپىر، سىلدىد. راي اققان سۇ اۋىل ئئنىسەمن سايكەسىم تاۋىپ، جياڭنان سۇلى الاىنىڭ اسەمدىگىن ايكىلەدى. نەڭىزگى كۇرە چولدىڭ ەكى جاعىنداى حالئىتق تۇسەلئىحانا، شارۋالار شاتئىى ساياجاىنا اداىمار كەلىپ - كەتتىپ، اۋەلە. گەن مۇزىكا ۇنى ەستەلەدى.

شياۋخايزى قىستاغىنىڭ تۇرغىنى ياڭ مەي 2017 - جىلى 11 - ايدا نەشە 100 مىڭ يۋان قارجى قوسىپ، ۇز ۇنىنىڭ بوس تۇرغان اۋلاسە-نان پايدالانىپ حالئىتق تۇسەلئىحانا، شارۋالار شاتئىى ساياجاىن اشىپ، جىلدىق كىرىسىن 180 مىڭ يۋاننان اسىرىپ، بارىغان ساىين رىعىن تۇرمىسقا كەنەلدى. ”قورشاعان ورتا بارىغان ساىين جاقساردى، سايا. حاتتاي كەلتەن اداىمار دا ەرەكشە كوپ، ەكولوگيالق پايداعا كە. نەلۇشى رەتئىدە ىىز قورشاعان ورتانى جاقسى قورعاۋىمىز كەرەك“، - دەدى ياڭ مەي.

ياڭ مەي ايتقانداى، بۇگىنگى تاڭدا ەكولوگيانى قورعاۋ قىستاق تۇرغىندارىنىڭ ورتاق تانىمىنا اينالدى، اداىمار قوقىر - قوقىقتاردى سا. نالى تۇردە تۇرگە اىراتىن، ۇبىرن - ۇبىرى رىقتىلئىقەن باقلايتىن، جا. بايى خايۋاناتتاردى بەلىسئەنە قورعايتىن بولدى... ادام مەن تابيعات جارىسەمدى وتكەن كورىكتى كارىتىنا كەستە. لەنۇدە.

بۇگىنگى سۇجبات ارقىلى مەن تايאו جىلداردان بەرى ماناس اۋدانە-نىڭ تۇنىق سۇ، جاسىل تاۋ — باعالى بايلىق ۇستانمەن بەلىسەنە امالياتتا اىگىلەپ، كوپ ۇتۇرلى شارالارمەن ەكولوگيالق وركەنىيەت قۇربلىسئن ىلگەرەلتىپ، ۇلكەن باۋ - باقشانىڭ بارىغان ساىين كورىكتى بولۇننا مۇە. كىندىك جاساعاندىغىن ۇعىستىم.
قورشاعان ورتا — حالقى تۇرمىسى، جاسىل تاۋ — كوركەمىدىك، اشقى اسپان — باقت. حالقى بۇقاراسنىڭ تاماشا ەكولوگيالق ورتاعا بولغان تىلەگى بىرىنىدەپ رەالدىققا اينالۇدا، ماناس اۋدانى مۇنىڭ پار-مەندى دالەلى.
(ۋاڭ نا)

كىم - كەشەك تۇتاس كاسىپ سالاسى تىزبەگى قۇاتىن ازىرلەگەن 5 كا-سىپورنىنىڭ ونىمەدرى كورسەتىلگەن.
شېنجياڭ سۈي توقمىھاشلىق علم- تەخنىكا شەكى سەرىكتەستىگى ھاقتا ساتىپ الۇ، مانەرلەۋ، ىچىپ ىمىرۇ، كەزدەمە توقۇ ىپىر تۇلعالاندىد. رىلغان قۇراما تۇردەگى علم - تەخنىكا ۇلكىسىندىك توقمىھاشلىق كاسە. پورن، اۋىل شارۋاشلىعى كاسىپ سالالاندىرۇداى باستاھاشى كاسىپورن جانە جوعارى جاڭا تەخنىكا كاسىپورنى.

”وسى رەتكى تۇتىنۇ بۇيەمدارى كورمەسى جۇڭگونۇڭ ۇزدىك كا-سىپورنىدارنا دانەكر بولدى، سونمەن بىرگە شەتەل كاسىپورنىدارنىڭ جۇڭگو بازارىن اشۇننا دەم بەرەدى، ىىز ەڭ ساپالى ونىمەدردى ەل ىشى - سىرتىنداى ساۋداگەرلەرگە كورسەتىپ، شىنجياڭنىڭ ساپالى ھاقتا-سىنان جاسالغان بۇيەمداردىڭ اناغۇرلىم كەڭ بازارعا بەت الۇىن ۇمىت ەتەمىز“، - دەدى وسى سەرىكتەستىكنىڭ ورنىباسار باس دىرەكتورى ي جىڭ تانىستىرىپ.

كورمەدە كورسەتۋدەن تىس، شىنجياڭ ۋاكىلدەر ۇيرمەسى وسى رەتكى تۇتىنۇ بۇيەمدارى كورمەسى كەزىندە شىنجياڭ شىكى قۇرلىقتق ەسك اشۇدىڭ جانە شەكارالىق ەسك اشۇدىڭ يىىك بەلەسىن سومداۋ-دىڭ ىتۇيىندى سالالارىن تانىستىرئۇ ىماجىلىسىن، سونىداي - اتى ”شىنجياڭ جاقسى جەر“ شىنجياڭ كۇنى قىپىلىن وتكىزىپ، ۋاكىلدىك كا-سىپورنىداردى تاڭداپ، PPT، ۇكت فىلىمى جانە ەرەكشە كورمەلىك قو-يىلمەدى ۇشانتىرئۇ ىناسلى ارقىلى شىنجياڭنىڭ باسىمدىققا يە كاسىپ سالاسىن تانىستىرادى.

اۋتونومىيالى رايوندىق ساۋدا ستەرى مەڭگەرەمسنىڭ قاتىستى جا. ۋاپتىسى بىلاي دەپ تانىستىردى: تۇڭھشى كەزەكتى تۇتىنۇ بۇيەمدارى كورمەسى سىندى وسى تۇغىمران پايداالانىپ، شىنجياڭ كاسىپورنىدارنىڭ ەل ىشى ۇلكەن اينالمەن نەڭىزگى تۇلعا ەتەتىن، ەل ىشى، حالقارا سىندى قوس اينالم ىپرىن - ىبرى جەپەيتىن جاڭا داھۇ ارناسمەن بەل. سەنە توغىسۇننا دەم بەرۇىن ۇمىت ەتەمىز .

بىرەنگى ورتالىقتا شېنجياڭ قىزمەتى جۇڭىئەدىكى ئىلگىرى ئىلچىلىسىنىڭ رۇخىن ۇيرىدەيلىك. داڭلىق ئىشلەپچىرىدىك جاڭا داۋىر دىكى جۇڭگونغا سوتىپالىسنىڭ شېنجياڭ قۇرۇغا قۇلشنىلىق

(باسى 1 - بەتتە)

جۇڭگونۇڭ ەمەرىكادا تۇراتىن ياس ەلئىسى

سۇي تىيانكاي بىلاي دەدى: شىنجياڭدى تىلگە

الغاندا، ىمىز جۇڭقولقنار تۇگەلدەي ”شىنجياڭ

جاقسى جەر“ دەسەمىز. الايدا وسى ىپىر شۇرايلى

جەر ۇزاق ىپىر مەزگىلدە بولشەكئەنۇشى كۇشئەر-

دىڭ، ۇشقارى كۇشئەردىڭ، زورلىقتى كۇش،

لاڭگەس كۇشئەردىڭ زىناكەستىگىنە تەرەڭ ۇشرا-

دى. وسىعان قاراتا جۇڭگو ۇكىمەتى دۇرىس،

ۇنىمەدى شىنجياڭدى جونگە سالۇ ساياساتىن قولى-

دانىپ، ۇستىنەن ەڭاۋ مەن تۇبىرىنەن ەڭاۋ ارقىلى

ماسەلەلەردى شەشتى، بۇگىنگى تاڭدا شىنجياڭدا

ورنىقتىلىنك، داىۋدىڭ تاماشا كورنىسى قايتا جا-

رىققا شىقتى. وتكەن بىرىنەشە جىلدا 100 نەشە

مەملەكەتتىن 1200نەشە ىر ساللا قايراتكەرى

شىنجياڭدا ەكىكۆرسىيادا، ساپاردا بولدى، مەن

ۇزىم دە ول جەرگە كوپ رەت بارىپ، ەڭ شىنا-

يى، ىشئارا باتىستاعى ساپاسى الاپاتقار مەن اقپا-

رات قۇردالارىنىڭ سۇرەتتەگىننە مۇلدە ۇقسامباي-

تىن شىنجياڭغا كۇا بولدىم. شىنجياڭنىڭ ىسى جۇڭگو-

نىڭ نىشى ىسى. شىنجياڭغا ساياتىن ماسەلە ىمانى

جاعنان لاڭكەستىككە قارىسى تۇرۇ، ۇشقارلىقتى

الاستاۋ جانە بولشەكئەۋشىلىككە قارىسى تۇرۇ ماسە-

لىسى. جۇڭگو جىاق سىرتقى كۇشئەردىڭ

شىنجياڭدى بىلىقتىرۇنا كاپەرسىز قاراپ وتىرماي-

دى، ولاردىڭ وسىنى جەلەۋ ەتىپ جۇڭگونى بول-

شەكئەنۇىنە، جۇڭخۇا ۇلتىنىڭ ۇلى كۇلدەنۇنىنىڭ

تارىيى ۇردىسىنە كەدەرگىلىك جاساۋننا تىيىتىي دە

مۇمكىندىك بەرمەيدى. جۇڭگوداعى ىپىر مىللىيارد

400 مىللىيون ىر ۇلت حالقى مۇنداى قاسكۇنەمدىك-

تىڭ نىسكە اسۇننا استە چول بەرمەيدى.

شوكىرات زاكىر اۋىس - كۇيسى ماجىلىسىندە

قازىرگى شىنجياڭنىڭ داھۇننا، ورنىشلىغىنا قاتىستى

جاعايدىلاردى تانىستىردى. ول بىلاي دەدى:

شىنجياڭ ۇيعۇر اۋتونومىيالى رايونى حالقتى وزەك

ەتكەن داھۇ يدەياسنا تاپاندى بولپ، حالقتىڭ تا-

ماشنا تۇرمىسقا دەگەن ئالپىسىن كۇرەس نىساناسى

ەتىپ، ەكونوميكانىڭ، قوعامنىڭ داھۇىن ىلگەرد-

لەتۇدە جانە حالقى تۇرمىسىن جاقسارتۇدا بۇرىن

بولماغان تاپىستارعا قول جەتكىزدى، تىيانشان الا-

بىندا قوعام ورنىقتى، حالقى تىنىش ۇومىر، شات -

شادىمان تىرشلىك كەشىرگەن تاماشا جاعداي جا-

رىققا شىعپ، ىر ۇلت بۇقاراسنىڭ تاپىس سەزد-

ى، باقت سەزىمى، خاۋپسىزدىك سەزىمى بارىغان

ساىين ارتتى.

شوكىرات زاكىر بىلاي دەپ اتاپ كورسەتتى:

امەرىكاداعى، باتىستاعى جۇڭگوغا قارىسى كۇشئەر

وسەك - اياڭ مەن جالغان ىنفورماتسىيالار نەگە-

زىندە، شىنجياڭنىڭ قاتىستى ۇيىمىدارنا، كاسىپو-

رىندارىنا جانە جەكە اداىمدارعا قىسىنىسىز جازا

قولداندى، بۇل بۇكىلدەي قارقاشلىق لوگىيكا.

شىنجياڭداعى ىر ۇلت حالقى ىسى شىعارمايدى،

ىسى شىعارعانداردان قورقپايدى، امەرىكاداعى،

باتىستاعى جۇڭگوغا قارىسى كۇشئەردىڭ ايتىل-

مىس جازاسى بۇكىلدەي ىپىر پاراق كەرەكىسىز

قاعاز عانا، بۇل ىمىزدىڭ شىنجياڭنىڭ قوعام ور-

نىقتىلىغىن جانە باياندى تىنىشىشىغىن جۇزەگە

اسرۇ بەكىمىمىز بىن سەنىمىمىزدى مۇلدە شايد-

قالتا ئالمايدى! بۇل ارادا مەن قاتاڭ تۇردە مىنا-

نى جاريالايمىن: شىنجياڭداعى ىر ۇلت حالقىنىڭ

وتانىنىڭ تۇتاستىغىن قورعاۋ، مەملەكەتتىڭ خاۋىپ-

سىزدىگىن قورعاۋ، ۇلتئارت ئىتىھامىن قورعاۋ،

گۇلدەنىپ - كورىكەيدۇدى، ورنىقتىلىقتى قورعاۋ

ەرىك - جىگەرى مۇلدە مىزىمەيدى! ىراقانداي

سىرتقى كۇشتىڭ شىنجياڭدى بىلىقتىرۇغا رىزىۋى

النى بىلىمەي الەك بولپ، قولدان كەلمەسكە

ۇرنىغاندىق، مۇلدە نىسكە اسپايدى!

شوكىرات زاكىر مىنالاردى ىمىلدىردى:

شىنجياڭنىڭ قوعامى ورنىقتى بولغان، ەكونوميكاسى

دامىغان، رەفورما جاساپ، ەسك اشقان، ۇلتئارت

ئەڭبەك ارقىلى تاماشا تۇرمىس جاراتامىز

- **اۋات اۋدانى ايپاق قالاشىغىنىڭ تۇرغىنى روزىگۈل**

ئۇنىڭ ئورنى ھەممىمىز بە؟

ئاماننىڭ ۇلى قايسار تۇرغىن مەن كەلىشەڭگى اينۇر ابدۇرۇسۇلدىڭ وتباسىندا 10 نەشە مۇ جەرى بار. ەگىس جۇمىسىنىڭ ساياپىر كەزىندە ەرىلى - زا-يىپتى ەكەيۋى توقمىھاشلىق زاۋودىنا بارىپ جۇمىسى سىتەپ، اربىرەۋى اي ساىين 8000 يۇاننان استام اقشا تاپاتىن، ولار مەنىمەن اڭگەملەسكەن كەزدە وزدەرنىڭ قازىرگى قىزمەتى مەن تۇرمىستارىنا ىمان رىزا ەكەندىكىتەرىن ايتادى. كورشىم ىيازلىيام تۇرسۇنىنىڭ اكەسى تالاي جىلدىك الدىندا قايتىسى بولغان، شەشەسى ۇزاق جىلدار بويى سىرقات، ىسڭىلىسى، باۋىرى مەكئەپتە وقىپ جاتقانىدىقتان تۇرمىسىندا قىىشىلىمى بار بولاتىن. ىيازلىيام اقسۇ قالاسىنداى ىپىر سەرىكتەستىكتە جۇمىسى سىتەگەن سولگ ىپىر جىلغا جەپتەيتىن ۇاقتىنا

- **پومپەونىڭ شىنجياڭغا ساياتىن جۇڭگوغا قارىسى سوزدەرنە باتىل قارىسى تۇرامىز**

ىمىزدىڭ باقتىتى تۇرمىسىمىز

وسەڭ - اياڭغا بەرىلگەن ەڭ پارمەندى تويتارىس

- **خوتان شىغان جوعارى ئاىخۇيۇم ەكەنەسى ەكەنباگە دەپىڭنى ئاىيە جانە كۆركەپونەر ئاىيەسى شۇەيۋاننىڭ دوتەنتى ماحبۇن مۇسا**

تاياۋدا پومپەو، جىڭ گو - نى شىنجياڭغا سا-

ياتىن ساندىراقتار جاريالاپ، شىندىقپەن سانامىياي،

بۇيرەكىئەن سىراق شىعارىپ، جۇڭگونىڭ

شىنجياڭدى جونگە سالۇ ساياساتىنا بەتالدى

جالا جاپتى جانە ونى قىسىنىسىز جازغىردى،

شىنجياڭنىڭ ىتۇرلى داھۇ تاپىستارىن چوققا شىعا-

رىپ، شىنجياڭداعى ىر ۇلت بۇقاراسنىڭ شىنايى

كوڭىل كۇيىن ەلەپ - ەسكەرەمدى! ولاردىڭ

نىبەتى توتەنشە سۇيىقا!

مەن 1975 - جىلى خوتاندا تۇدىم، پارتيما مەن

ۋكىمەتتىڭ كوڭىل بولۇنىدە جانە باۋلۇنىدا، ىلگە-

رىندى - كەيىندى ورتالىق ۇلتئارت داشۇەسىنىدە

جانە شانىشى شىغان داشۇەسىندە ساپالى تارىبەدەن

ىنار الدىم، سوڭىندا ىپىر داشۇە وقتۇشىسى

بولدىم. مەنىڭ بالام دا قازىر شىكى ولكەدەگى

شىنجياڭ تولقى ورتا كلاسى ساياساتئانن يىگىلىكتە-

نىپ، كورگەيگەن شىنجىن قالاسىندا ساپالى تارىيە

نىتىھاقتى، ىمدىن جارىسەمدى بولغان، حالقى تۇرمە-

سى جاقسارغان تاماشا جاعايدىي مەن ادامدىق

ۇققى سىستەرنىڭ ەرەسەن زور داھۇى، الغا باسۇى

جۇرتنىڭ بارىنە ايان. بۇل ارادا مەن امەرىكاداعى

ىر ساللا قايراتكەرلەرىن شىنجياڭغا كەلىپ

ەكىكۆرسىيادا، ساپاردا بولپ، تىيانشان الاىىن

ارالاپ كورىپ، شىنجياڭنىڭ داھۇ تاپىستارى مەن

حالىقتىڭ باقتىتى تۇرمىسىن ۇز باسىنان وتكىزىپ

سەزىنئۇڭگە شىن جۇرەكتەن ۇسىنىس ەتەمىن.

بەيدىنە ەكران اۋىس - كۇيسى ماجىلىسىندە

«شىنجياڭ جاقسى جەر» اتتى ۇكت فىلىمى قو-

يىلدى. اۋتونومىيالى رايوندىق حالقى ۇكىمەت-

نىڭ اقپارات مالىھەدەمەشىسى، قاتىستى ماماندار،

از ۇلت ايەل ۋاكىلدەرى، تارىبەلەۋ - باۋلۇ ور-

تالىغىنان وقۇ تاۋىدىقاندار، ىدنى قايراتكەرلەر،

دىنگە سەنەتتىن بۇقارا، ماقتاشلار قاتىستى جاء-

مايادلردى تانىستىرىپ، امەرىكانىڭ، باتىستاعى ەل-

دەردىڭ ايتىلمىسى شىنجياڭ ”ىناسل جويدى“،

”زورلىقپەن ەڭبەككە سالدى“، ”ىدنى سەنىم ەر-

كىندىگىن شەكەندى“، ”مەشىتتەردى زورلىقپەن

شاقتى“ دەگەن سىياقتى وسەك - اياڭدارنن اشكەرە-

لەپ سىندادى.

اۋتونومىيالى رايوندىق پارىتكومنىڭ تۇراقتى

مۇشەسى، ۇرمىجى قالالىق پارىتكومنىڭ شۇجىيى

شۇي خايرۇڭ، اۋتونومىيالى رايوندىق حالقى

قۇربلتابى تۇراقتى كومىتەتىنىڭ ورنىباسار

مەڭگەرۇشىسى لى شۇجۇن اۋىس - كۇيسى ما-

جىلىسىنە قاتىناستى ىزى قاتىستى سۇرۇلارغا

جاۋاپ بەردى.

سول كۇنى امەرىكا پاراسات قامباسى وقىد-

مىستلارى، ساۋدا سالاسىنىڭ ۋاكىلدەرى، امەرىكا-

داعى خۇچياۋلار، خۇارنىدار، شەئەلدەردىڭ امەرىد-

كىداعى ەلىشىلىكتەرنىڭ قىزمەتكەرلەرى، ىر

ەلدىك اقپارات قۇردالارىنىڭ تىلىشلىرىى بەيدىنە

ەكران اۋىس - كۇيسى ماجىلىسىنە قاتىناستى.

^[1] شىنجياڭ ئوقمىھاشلىقى، كىمىم - كەشەك تۇتاس كاسىپ سالاسى تىزبەگى قۇاتىن ازىرلەگەن 5 كا-سىپورنىنىڭ ونىمەدرى كورسەتىلگەن